

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Koziół (przewodniczący)
SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)
SSN Dariusz Kala

w sprawie **A. B.** ,
skazanego z art. 234 k.k.
po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2024 r. w Izbie Karnej,
na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),
kasacji wniesionej na korzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego
od wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim
z dnia 23 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 151/21

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu w Tomaszowie Mazowieckim do ponownego
rozpoznania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.**

UZASADNIENIE

A. B. został oskarżony o to, że w dniu [...] 2020 r. podczas rozprawy toczącej się przed Sądem Rejonowym w Tomaszowie Mazowieckim, w sprawie o sygn. akt II K 595/19, przeciwko K. M. i S. L. , oskarżonym o czyn z art. 158 § 1 k.k. w zw. z art

64 § 1 k.k., przed organem powołanym do orzekania w sprawach o przestępstwo, w tym przestępstwo skarbowe i wykroczenia, fałszywie oskarżył K. M. o popełnienie na jego szkodę czynu zabronionego, polegającego na zaborze w celu przywłaszczenia telefonu komórkowego marki [...] o wartości 600 zł podczas zdarzenia z dnia [...] 2018 r., stanowiącego własność A. B. , w konsekwencji czego K. M. został skazany za czyn, którego nie popełnił, tj. o czyn z art. 234 k.k.

Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim, wyrokiem z dnia 23 czerwca 2021 r., sygn. akt II K 151/21, uznał A. B. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu i za to na podstawie art. 234 k.k. skazał oskarżonego na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres próby 2 lat (art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 2 k.k.). Jednocześnie zobowiązał oskarżonego do informowania na piśmie kuratora sądowego o przebiegu okresu próby co 6 miesięcy począwszy od 23 grudnia 2021 r. (art. 72 § 1 pkt 1 k.k.), a także orzekł o kosztach sądowych. Orzeczenie to uprawomocniło się w dniu 1 lipca 2021 r. wobec niezaskarżenia go przez strony postępowania.

Od powyższego wyroku kasację na korzyść skazanego wniósł Prokurator Generalny.

Zaskarżył go w całości i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. w zw. z art. 167 k.p.k. i art. 410 k.p.k., polegające na nieuwzględnieniu przez sąd *meriti* przy wyrokowaniu całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, podważających zasadność zarzutu popełnienia przez A. B. czynu z art. 234 k.k. i jednocześnie wskazujących na konieczność uzupełnienia materiału dowodowego, w szczególności poprzez dopuszczenie z urzędu dowodu z oględzin akt sprawy karnej Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim o sygn. II K 595/19, a następnie poddania go ocenie celem wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w konsekwencji czego doszło do wydania wyroku skazującego opartego na niekompletnym materiale dowodowym.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Tomaszowie Mazowieckim do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniesiona na korzyść skazanego kasacja Prokuratora Generalnego jest oczywiście zasadna, w związku z czym mogła być w całości uwzględniona na posiedzeniu w oparciu o przepis art. 535 § 5 k.p.k.

W pełni podzielić należy stanowisko Prokuratora Generalnego, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia przepisów wskazanych w zarzucie kasacji, co z uwagi na charakter tych uchybień i ich następstwa - miało istotny wpływ na treść wyroku.

Trafnie w kasacji - jej autor - wskazał na okoliczność nieuwzględnienia przez Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim przy wyrokowaniu w sprawie o sygn. akt II K 151/21 całokształtu okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej, podważających zasadność zarzutu popełnienia przez A. B. czynu z art. 234 k.k. wskazujących na konieczność uzupełnienia materiału dowodowego, w szczególności poprzez dopuszczenie z urzędu dowodu z oględzin akt sprawy karnej Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim o sygn. II K 595/19, a następnie poddania go ocenie celem wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy i wydania wyroku skazującego opartego na kompletnym materiale dowodowym.

Jak wielokrotnie zaś wskazywano w judykaturze Sądu Najwyższego i sądów powszechnych, podstawowym obowiązkiem sądu orzekającego w sprawie karnej jest zgromadzenie adekwatnego dla możliwości wydania orzeczenia opartego na prawdzie materialnej (art. 2 k.p.k.) materiału dowodowego i jego wszechstronna analiza. Jakkolwiek często uzyskanie wszelkich potrzebnych dowodów nie jest możliwe i braki w tym zakresie oceniać należy odpowiednio do realiów konkretnej sprawy. Jednak, gdy dowód znajduje się w dyspozycji sądu, a ten z uwagi na niedbałość nie zapoznaje się z nim i nie buduje w oparciu o niego rozstrzygnięcia - stanowi to rażące naruszenie prawa materialnego, m.in. art. 410 k.p.k. oraz art. 366 k.p.k. Jak powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie sądów karnych rolą sądu w ramach art. 366 § 1 k.p.k. jest wyjaśnienie "istotnych okoliczności sprawy", ocenianych przez pryzmat realizacji zasady prawdy materialnej, a więc poprzez ocenę dokonanych ustaleń faktycznych. Przewodniczący nie tylko formalnie kieruje rozprawą, ale powinien także oddziaływać na przebieg postępowania dowodowego, aby doprowadził on do obiektywnego odtworzenia zdarzeń, zgodnie z ich

rzeczywistym przebiegiem. Naruszenie art. 366 § 1 k.p.k. musi być rozstrzygane przez pryzmat realizacji prawdy materialnej, a więc poprzez ocenę dokonanych ustaleń faktycznych (wyrok SN z 9.01.2020 r., IV KK 641/19, LEX nr 3228599). Kierownictwo materialne urzeczywistnia się nie tylko poprzez przeprowadzenie dowodów zawnioskowanych przez strony, ale także wskutek podjęcia z urzędu niezbędnej inicjatywy dowodowej. Jednakże brak jakiegoś dowodu nie musi oznaczać uchybienia tej powinności, może być bowiem również wynikiem braku podstaw do przeprowadzenia tego dowodu (wyrok SA w Krakowie z 28.08.2014 r., II AKa 129/14, KZS 2014/10, poz. 52). Obowiązek czuwania, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy, nakazuje takie wyjaśnienie sprawy, by podstawę rozstrzygnięć stanowiły prawdziwe ustalenia faktyczne (wyrok SN z 7.07.1994 r., II KRN 120/94, Prok. i Pr.-wkł. 1995/1, poz. 10, z aprobowanymi uwagami Z. Dody, J. Grajewskiego, Karnoprocesowe..., s. 106; wyrok SN z 13.04.2005 r., III KK 26/05, OSNKW 2005/1, poz. 741; wyrok SA w Krakowie z 29.08.1996 r., II AKa 195/96, Prok. i Pr.-wkł. 1997/3, poz. 25; wyrok SA w Warszawie z 26.09.2012 r., II AKa 244/12, LEX nr 1220702; wyrok SA w Krakowie z 28.09.2017 r., II AKa 91/17, LEX nr 2566571; wyrok SA w Warszawie z 13.03.2017 r., II AKa 455/16, LEX nr 2274045; R. Ponikowski, J. Zagrodnik [w:] Kodeks..., red. J. Skorupka, 2020, s. 975–976). Obowiązek ten jest konsekwencją przyjętej w polskim procesie karnym zasady kontrydiktoryjności, w świetle której sąd odgrywa aktywną rolę w dążeniu do wyjaśnienia faktycznych podstaw rozstrzygnięcia i pozostaje w związku z zasadą prawdy obiektywnej wynikającą z art. 2 § 2 k.p.k., według którego podstawę wszelkich rozstrzygnięć powinny stanowić prawdziwe ustalenia faktyczne (wyrok SN z 4.10.2012 r., IV KK 209/12, LEX nr 1226739). Ciężar dowodzenia spoczywa również na sędzie, skoro jest on wyposażony w prawo własnej inicjatywy dowodowej (art. 167 k.p.k. i 366 § 1 k.p.k.), może samodzielnie przeprowadzać dowody w toku przewodu sądowego oraz winien opierać rozstrzygnięcia na własnych ustaleniach faktycznych przy zachowaniu rygorów zasady bezpośredniości (S. Cora, Stosowanie art. 397 k.p.k. w postępowaniu odwoławczym. Glosa do postanowienia SA w Lublinie z 27.06.2005 r., II AKa 132/05, GSP-Prz. Orz. 2006/3, s. 141). W ten sposób dochodzi do ograniczenia kontrydiktoryjności rozprawy głównej na rzecz jej inkwizycyjności (J. Skorupka, Inkwizycyjna rola sądu w postępowaniu głównym [w:]

Z problematyki funkcji procesu karnego, red. T. Grzegorzczak, J. Izydorczyk, R. Olszewski, Warszawa 2013, s. 533).

Przenosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że wprawdzie Sąd Rejonowy w Tomaszowie Mazowieckim przy wyrokowaniu w sprawie o sygn. akt II K 151/21 m. in. ujawnił bez odczytywania - na podstawie art. 405 § 2 i 4 k.p.k. - wszystkie dokumenty i protokoły znajdujące się w aktach sprawy II K 151/21, w tym protokół przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania świadka - K. M. , w którym ww. wprost odwołuje się do dowodów zgromadzonych w sprawie Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim o sygn. akt II K 595/19, zwłaszcza: zapisu monitoringu, na którym utrwalono przebieg inkryminowanego zdarzenia, zeznań A. B. (pokrzywdzonego w tamtejszym postępowaniu) oraz zeznań świadka A. S. , przedstawiając je w subiektywnym ujęciu (k. 56-57), a także kserokopię wyroku Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim z dnia 30 lipca 2020 r., sygn. akt II K 595/19 wraz z jego uzasadnieniem, dołączoną do zawiadomienia o możliwości popełnienia przestępstwie (k. 25-38, 95). Z dowodów tych wynika, że K. M. został prawomocnie skazany za kradzież telefonu na szkodę A. B. , o czym świadczą zeznania A. B. i A. S. złożone w postępowaniu przygotowawczym i korelujący z nimi - zabezpieczony w toku tego postępowania - zapis monitoringu przemysłowego, na którym zarejestrowany został przebieg całego zdarzenia, w tym także zabór telefonu przez K. M. . Jednak równocześnie sąd odmówił wiary zeznaniom tych świadków złożonym na rozprawie głównej, do których odwoływał się K. M. składając zawiadomienie o przestępstwie, uznając je za nielogiczne, wewnętrznie sprzeczne i nie mające pokrycia w innych dowodach uznanych za wiarygodne (k. 34). Z analizy akt sprawy II K 595/19 wynika, że sąd odwoławczy – Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w uzasadnieniu wyroku z dnia 22 stycznia 2021 r. wydanego w sprawie o sygn. akt IV Ka 717/20 zaaprobował bez zastrzeżeń ustalenia sądu *meriti* odnośnie do przebiegu zdarzeń przestępczych, w tym również co do kradzieży telefonu na szkodę A. B. . Jednakże stwierdził przy tym, że: „wersja z rozprawy pokrzywdzonych została zmieniona pod naciskiem oskarżonych, którzy do nich ‘dotarli’ i wywarli wpływ na ich postawy procesowe w postępowaniu sądowym”. W dalszej części uzasadnienia podniósł odwołując się do korespondencji mailowej prowadzonej pomiędzy A. B. a K. M. , na którą ten ostatni

powoływał się składając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa, że „(...) świadek (A. B.) jest zastraszone, na rozprawie miał przedstawić inną wersję (z treści rozmowy wynika, że znaną oskarżonemu), chce „odkupić trochę winy” i samo pomówić się, żeby przypodobać się sprawcy (K. M.); z kolei oskarżony wbrew jakimkolwiek obiektywnym okolicznościom sprawy zarzuca mu wielokrotnie, że „...dostał wyrok za darmo...” i dyskredytuje jego zeznania z punktu widzenia jego subiektywnie pojętego interesu procesowego.” W ocenie sądu odwoławczego „jest to przykład „osaczenia” świadka przez oskarżonego, a nie dowód jego niewinności” (zob. akta Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim o sygn. II K 595/19 t. III, k. 430).

W tym stanie rzeczy należy zgodzić się ze skarżącym, że podstawowym obowiązkiem sądu *meriti* było poddanie wnikliwej, spełniającej wymogi określone w art. 7 k.p.k. ocenie zeznań K. M. , wyjaśnień oskarżonego A. B. (przyznającego się do popełnienia zarzucanego mu czynu) oraz świadka K. P. (k. 90-91) w kontekście tego czy faktycznie doszło do fałszywego oskarżenia K. M. o kradzież telefonu. Wobec rysujących się wątpliwości co do sprawstwa A. B. niezbędnym było dopuszczenie z urzędu dowodu z oględzin akt sprawy Sądu Rejonowego w Tomaszowie Mazowieckim o sygn. II K 595/19 i pogłębione skonfrontowanie zgromadzonego tam materiału z depozycjami wskazanych wyżej osób złożonymi w niniejszym postępowaniu. Bezspornie takie postąpienie sądu nie narusza określonej w art. 8 § 1 k.p.k. zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądu karnego. Oczywiście jest bowiem, że czym innym jest opieranie się przez sąd rozstrzygający o odpowiedzialności karnej określonej osoby na ustaleniach poczynionych przez inny sąd lub organ, a czym innym wykorzystywanie materiału dowodowego zgromadzonego w innym postępowaniu dla poczynienia własnych, samodzielnych ustaleń faktycznych w postępowaniu karnym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2020 r., IV KK 511/19, LEX nr 3026472).

Brak tego postąpienia doprowadził do wydania wyroku w wyniku rażącego naruszenia prawa procesowego mającego istotny wpływ na treść orzeczenia, gdyż doprowadził do skazania A. B. za czyn z art. 234 k.k. w sytuacji, gdy materiał dowodowy budził uzasadnione wątpliwości. Nie zostały bowiem wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy, w wyniku czego poczynione *in concreto*

ustalenia faktyczne nie są oparte na kompletnym materiale dowodowym. Nie uwzględniono też znajdujących się już w materiale dowodowym dokumentów i protokołów podających w wątpliwość słuszność stawianego zarzutu fałszywego oskarżenia. Prawidłowe zgromadzenie dowodów mogłoby natomiast doprowadzić z dużym prawdopodobieństwem do wydania diametralnie odmiennego rozstrzygnięcia, włącznie z uniewinnieniem.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

[J.J.]

[ał]